

Rådet for psykisk helse

Postadresse: Postboks 817 Sentrum, 0104 Oslo

Besøksadresse: Grensen 13, 0159 Oslo

Tlf 23 10 38 80

post@psykiskhelse.no

Bank: 1609.08.79875

www.psykiskhelse.no

Org.nr. 971524499

Rådets medlemsorganisasjoner: ADHD Norge, Aurora - støtteforening, Bipolarforeningen Norge, FRI - foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, Hjelpeskilden Norge, Hvirve Ørn, Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse - LPP, Landsforeningen mot seksuelle overgrep, Mental Helse, Mental Helse Ungdom, Norsk Tourette Forening, ROS - Rådgivning om spiseforstyrrelser, Spiseforstyrrelsesforeningen, WSO - Landsforeningen We Shall Overcome, Voksne for Barn, Kirkens SOS, Stiftelsen CRUX, Norges Røde Kors, Fagforbundet, FO - Fellesorganisasjonen, Norsk Ergoterapeutforbund, Norsk Psykiatrisk forening, Norsk Psykologforening, Norsk Sykepleierforbund, Universitetet i Sørøst-Norge, NTNU - Norges Tekniske Naturvitenskapelige Universitet, Universitetet i Åger, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.

Til Barne- og familiedepartementet

Oslo, 2. juli 2024

Hørings svar: Forslag til endringer i barnevernsloven mv. (kvalitetsreform)

Vi er glade for forslagene til endringer i barnevernsloven, som vi overordnet er positive til. Vi ser frem til en reform som kan hjelpe barn med store belastninger å få lettere og bedre tilgang på hjelp og behandling for å ivareta og styrke sin psykiske helsesituasjon. Alle berørte parter i barnevernssaker kan oppleve at den psykiske helsa settes på strekk, og vi er glade for den helhetlige tilnærmingen i forslagene. De nye lovforslagene kan bidra til å styrke omsorgen rundt barna gjennom bedre oppfølging av barnas foreldre, samt økt stabilitet i fosterhjemmene og på institusjon så barna får den omsorg og beskyttelse de har behov for. Flere av de gode forslagene fra Barnevernutvalget og Barneverninstitusjonsutvalget er tatt inn, der det er lagt ned betydelig innsats for å definere og foreslå tiltak som kan bidra til å kvaliteten på styrke barnevernets arbeid og rettsikkerheten til barn, unge og familier i barnevernet.

I vårt hørings svar ønsker vi å konsentrere våre kommentarer til punkter der det psykiske helseperspektivet kan bli spesielt berørt:

Endring av begreper: Språk er makt og har en tendens til å sementere fordommer – det er derfor gledelig at barnevernet reviderer språkbruken og skaper et brukerstyrt begrepsapparat. Dette har vært etterlyst lenge av barna selv, så det er flott at de nå vil oppleve en språkbruk de bedre kan kjenne seg igjen i.

Barnets medvirkning: Vi er på generelt grunnlag alltid positive til forslag som styrker barnas medvirkning og rettsstilling, men ønsker å presisere at modenhet og egnethet må vurderes individuelt i de sakene hvor barna er under 15 år. Utviklingsnivået kan sprike betydelig for barn som har vært utsatt for omsorgssvikt. Utviklingen og graden av individuelle reaksjonsmønstre er ikke alltid aldersadekvat og kan slå ut forskjellig. Bekymringen er at partsrettighetene påfører et stort ansvar i de tilfellene der det blir tatt feil beslutninger. En senking av aldersgrensen til 12 år vil gi barna større innflytelse og beskyttelse, men kan også utsette dem for unødvendig belastning.

Oppfølging av barnets foreldre: Vi støtter forslaget som styrker oppfølging av barnets foreldre med større forutsigbarhet og tydeligere rammer for varighet. Prosessforståelse og systemtillitt er svært varierende hos foreldre i barnevernssaker. Derfor er det gledelig å se at oppfølging av foreldrene styrkes slik at de kan oppleve mer forutsigbarhet i en svært belastende situasjon. Dette legger et bedre grunnlag for en god psykisk helseutvikling, noe som er en direkte investering i kvaliteten på videre kontakt med barna og fremtidig optimalisert omsorgssituasjon. Potensialet for å styrke foreldreegenskapene svekkes betydelig der foreldrene ikke får adekvat oppfølging. En plan for oppfølging av foreldrene også etter opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse vil være et viktig tiltak som sikkerhetsnett og for samhandling med andre tjenester for støtte rundt familiene.

Bedre oppfølging og støtte til fosterforeldre: Barn og unge i barnevernet skal ha trygge og gode relasjoner til omsorgsgivere. Det er derfor positivt at det foreslås en styrking av fosterforeldrenes beslutningsmyndighet overfor barna gjennom å gi dem rett til å ta avgjørelser knyttet til oppfølging av barna i barnehage og skole og når det gjelder barnets helse. Raskere avgjørelser gir raskere vei til mål, og det biologiske prinsippet må ikke komme i veien for en praktisk virkelighet der fosterforeldrene må ha muligheten til å ta raske beslutninger til barnets beste. Styrkingen vil bidra til at fosterforeldrene enklere kommer i posisjon til å kunne gi god omsorg og følge opp barnet tettere i det daglige, og samspill og tilknytning vil få bedre rammevilkår, noe som er en direkte investering i god psykisk helseutvikling. Alle har et behov for å høre til, og en helhetlig familiedynamikk vil være en viktig faktor i å bygge de gode og trygge daglige omsorgsrammene som understøtter tillit, stabilitet og egenutvikling.

Vi støtter for øvrig tiltakene som foreslås for å sikre stabilitet i fosterhjem, blant annet gjennom styrking av fosterforeldres økonomiske rammevilkår, men kommer med nærmere presisering når de supplerende tiltakene for bedre rekruttering og økt stabilitet kommer i egen fosterhjems melding i løpet av året. Gode rammevilkår vil friggi tid til å bygge den tilliten og relasjonelle kontakten som må ligge til grunn i familiesamspillet.

Tiltak for barn der målet om gjenforening anses oppgitt: For de barna som bor utenfor hjemmet og som ikke kan flytte tilbake til sine biologiske foreldre, støtter vi forslaget om å innta i bestemmelsen at barnevernstjenesten skal vurdere om det er grunnlag for å fremme sak om andre tiltak for å bidra til økt ro og kontinuitet. Det kan for eksempel gjelde endring av samvær eller adopsjon, og å heve terskelen for å fremme ny sak om tilbakeføring eller samvær.

Oppvekstadopsjon: For barna som ikke kan gjenforenes med opprinnelige foreldre, kan mulighet for å overføre foreldreansvar fra foreldre til fosterforeldre gi større stabilitet barnets oppvekst. Forskning tyder på at adopsjon har klare fordeler sammenlignet med omsorgstiltak i regi av barnevernet, fordi det gir barn tilhørighet, trygghet og rammer for en oppvekst hvor barnet hører til i familien og skal være der uansett hva som skjer, og ikke står i fare for å bli flyttet. Vi støtter derfor forslag til ny ordning om oppvekstadopsjon som er basert på Barnevernutvalgets forslag for å bidra til å sikre barnets behov for ro, tilhørighet og familieliv.

Samvær: Vi støtter forslaget som gir hjemmel for at barneverntjenestens leder kan stanse samvær dersom det er fare for at barnet bli vesentlig skadelidende av samvær.

Samhandling: Samordningen av oppfølgingen fra andre tjenester etter en henleggelse fra barnevernet vil være et effektivt forebyggingstiltak. Dette kan bidra til at familien lettere kan ta nødvendige grep som kan motvirke eventuell problemutvikling og gi stabilitet og vekst for barnet og hele familien selv om situasjonen ikke er kritisk. Her bør skolens nøkkelrolle løftes slik at barna får bistand til det vi vet kan være problemområder i familier med tilløp til skjevutvikling, som lekser og skoleoppfølging.

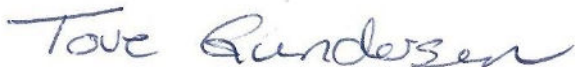
Barnevernsinstitusjonene: Riktig bruk av tvang er avgjørende. Som vår medlemsorganisasjon Crux, er vi opptatt av at det skilles mellom alminnelig grensesetting og tvang. Vi støtter i tillegg at institusjonseier

får tydeligere plikt til å beskytte barna, og at mobiler kan inndras dersom det er helt nødvendig for beskyttelse.

Forslagene under forsvarlig omsorg og beskyttelse er en viktig tydeliggjøring av handlingsrommet for omsorgsansvaret. Som vår medlemsorganisasjon Fagforbundet mener vi at handlingsrom til bruk av tvang må følges opp med god veiledning og en god forståelse av regelverket. Når det kommer til forslagene om digital beskyttelse er det viktig at dette følges opp med god opplæring for de ansatte, da den digitale kompetansen er varierende og det er krevende å skulle gjennomføre en kontroll av digital kommunikasjon. Det må i tillegg være graverende grunnlag for slik innsyn og full åpenhet for barnet når slikt innsyn blir gjort. Innsynet bør skje i fellesskap med barnet så barnet ikke mister kontrollen på sine egne kommunikasjonskanaler. Det vil kun utløse mistillit.

På generell basis er vi godt fornøyde med lovforslagene. I det videre forbedringsarbeidet håper vi at barnevernet dimensjoneres slik at det psykiske helseperspektivet kommer tydelig frem og ivaretas i alle ledd av en prosess, også der saker blir henlagt. Tatt i betraktning hva slags maktmidler barnevernstjenesten besitter vil det alltid være en belastning at det stilles spørsmålstegn ved omsorgssituasjonen i familien, og alle involverte parter bør derfor oppleve et støttende tjenesteapparat uavhengig av hva slags tiltak – om noen - som iverksettes. Den psykiske helsa til både barn og foreldre vil kunne bli påvirket, og vi må derfor legge til rette for stabilitet og forutsigbarhet i hele prosessen – dette vil gi best individuell og samfunnsmessig gevinst på sikt.

Rådet for psykisk helse

Tove Gundersen
Generalsekretær